

Het vernieuwd secundair onderwijs in België

Op 3 december 1970 diende de Belgische regering in de Senaat een wetsontwerp in betreffende de nieuwe algemene structuur en organisatie van het secundair onderwijs in België. Na heel wat discussie in Kamer en Senaat doorgemaakt te hebben werd op 19 juli 1971 de nieuwe wet van kracht.

De nieuwe wet bepaalt in grote lijnen de organisatie van het Rijksonderwijs. De organisatie van het gesubsidieerd vrij secundair onderwijs wordt door het Nationaal Verbond van het Katholiek Middelbaar Onderwijs (N.V.K.M.O.) naar analogie geregeld.

De wet structureert het gehele secundair onderwijs (het algemeen vormend secundair onderwijs, het technisch secundair onderwijs, het beroepssecundair onderwijs en het secundair kunstonderwijs) in drie graden van twee jaren. Na het einde van de tweede graad en na het einde van de derde graad kan een vervolmakings- en/of een specialisatiejaar worden ingericht. Na het einde van de derde graad kan ook een voorbereidend jaar tot het hoger onderwijs worden toegevoegd.

De wet voorziet de mogelijkheid tot progressieve invoering van de vernieuwing, zonder nochtans reeds een vaststaande streefdatum van verplichte omschakeling te vermelden. Door deze progressieve invoering wordt een experimenteerfase voorzien, waarmee men dan bedoelt het doorvoeren van een vernieuwing op beperkte schaal met waarborg van een pedagogisch-didactische begeleiding van daartoe ter beschikking gestelde leerkrachten.

Tot medewerking aan het experiment worden van Rijksweg progressief een aantal scholen aangeduid en worden van Katholieke zijde enkele scholen tot vrije medewerking verzocht. De overige scholen behouden voorlopig hun oude structuur. Bij de vernieuwing zijn momenteel in Wallonië 250 rijksscholen en 53 katholieke scholen betrokken, in Vlaanderen 120 rijksscholen en slechts 11 katholieke scholen.

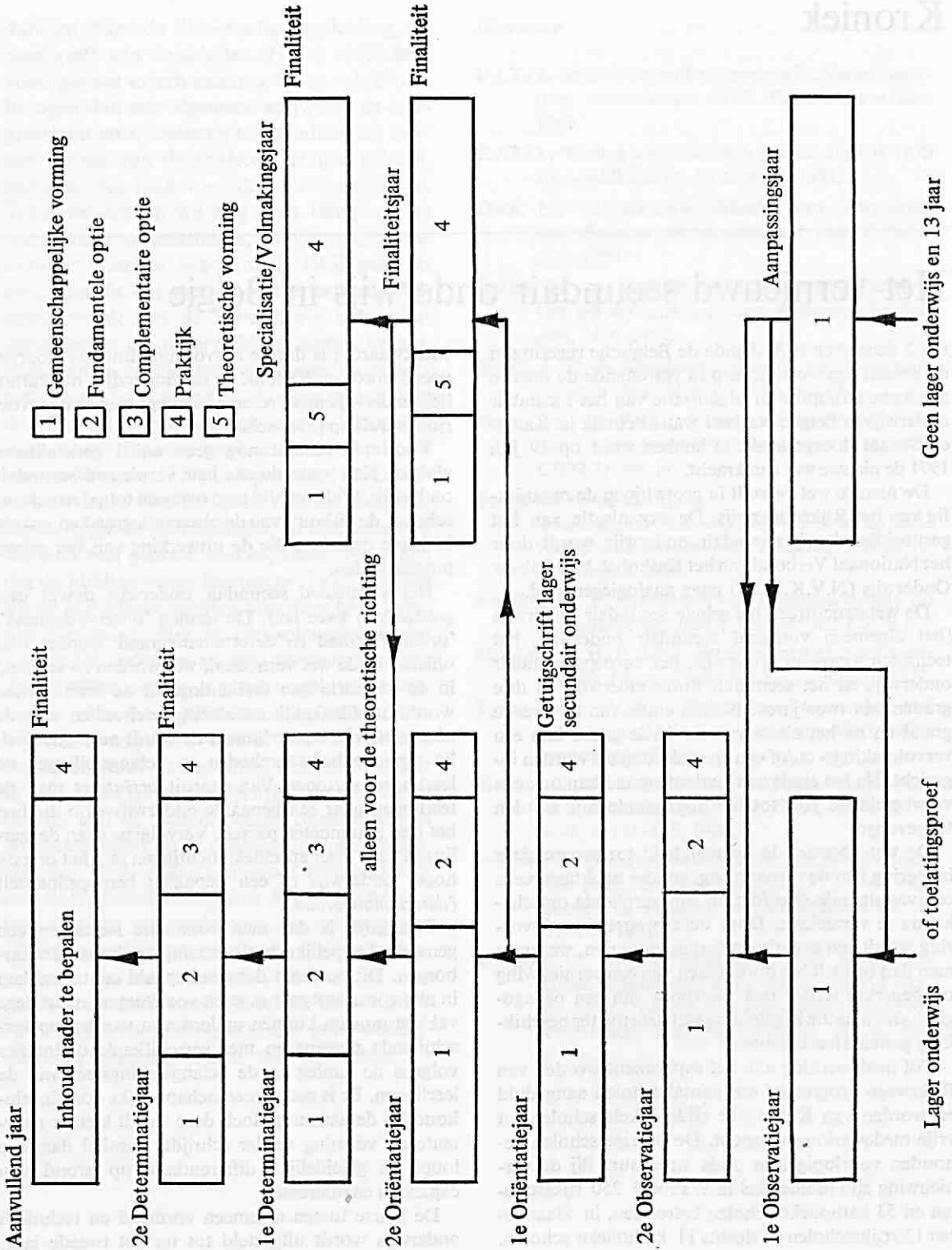
Merkwaardig is dat de hervorming intenser doorgevoerd wordt in Wallonië en dat anderzijds het katholiek onderwijs meer reserves aanlegt wat de doorvoering betreft op grote schaal.

Voorlopig bestaat nog geen enkel gedetailleerd globaal plan voor de zes jaar vernieuwd secundair onderwijs. Wel beschikt men over een totaal structuurschema, de uitbouw van de observatiegraad en enkele leidende principes die de uitwerking van het geheel moeten leiden.

Het vernieuwd secundair onderwijs omvat drie graden van twee jaar. De termen 'observatiegraad', 'oriëntatiegraad' en 'determinatiegraad' worden niet officieel in de wet vernoemd, wel worden ze vermeld in de memorie van toelichting. In de eerste graad wordt hoofdzakelijk aandacht geschonken aan de *observatie* van de leerlingen. Er wordt nagegaan welke typische bekwaamheden en belangstellingen de leerlingen vertonen. Van daaruit *oriënteert* men de leerlingen naar een bepaalde onderwijsvorm die hen het best zou moeten passen. Vervolgens gaan de leerlingen naar meer specifieke richtingen met het oog op hoger onderwijs of een bepaalde beroepsfinaliteit (*determinatiegraad*).

Belangrijk is dat men voor alle leerlingen een gemeenschappelijke basisvorming probeert te waarborgen. Dit betekent dat een bepaald aantal vakken in alle vormingstypes moeten voorkomen, maar deze vakken moeten kunnen onderwezen worden op verschillende niveaus en met verschillende oriëntaties volgens de aanleg en de belangstellingsfeer van de leerlingen. Er is een gemeenschappelijke vormingsinhoud bij de aanvang, doch deze wordt kleiner naarmate de vorming verder schrijdt. Parallel daarmee loopt de geleidelijke differentiatie op grond van capaciteit en interesse.

De keuze tussen algemeen vormend en technisch onderwijs wordt uitgesteld tot na het tweede jaar.

Hierdoor wordt een meer bewuste keuze mogelijk op grond van een gemeenschappelijke basisvorming. Zo wil het vernieuwd secundair onderwijs de negatieve selectie vervangen door een positieve oriëntering die niet vertrekt van een opgelopen mislukking maar van ieders aanleg en interesse. Anderzijds betekent deze oriëntering een belangrijke kans voor de democratisering van het onderwijs. Op 12-jarige leeftijd is de keuze tussen de onderscheiden studierichtingen in de huidige structuur vaak afhankelijk van sociale herkomst of van familiale voorkeur steunend op maatschappelijke tradities.

Zo is het gemeenschappelijk karakter van het eerste jaar een van de meest opvallende eigenschappen van de vernieuwing. De leerlingen die anders voor de 6de latijnse, de 6de moderne of het 1ste jaar technische zouden ingeschreven zijn, volgen nu gedurende een jaar een volledig gemeenschappelijk programma. Deze gemeenschappelijkheid wordt in het eerste jaar slechts op één punt doorbroken, nl. in de complementaire activiteit, waar de leerlingen voor de keuzemogelijkheid staan verschillende activiteiten te volgen zoals persoonlijk werk, handarbeid, sociale activiteiten, expressievormen, enz. In het tweede observatiejaar krijgen de leerlingen reeds de kans naast de brede gemeenschappelijke basisvorming een 'fundamentele optie' en een 'complementaire optie' te kiezen. Deze laatste beoogt een compenserende invloed uit te oefenen op de fundamentele optie en aldus een evenwichtige vorming te verzekeren.

Bij de aanvang van het gemeenschappelijk eerste jaar van de observatiegraad, moet men er rekening mee houden dat een beperkt aantal leerlingen die het lager onderwijs verlaten niet rijp zijn voor het secundair onderwijs. Voor deze zwakbegaafden, dikwijls ook vertraagde leerlingen wordt een aanpassingsjaar voorzien, waarin remediërend onderwijs centraal komt te staan. Het gaat om leerlingen die mits een aangepaste didactische aanpak over de mogelijkheden beschikken de bestaande leemten aan te vullen. Na dit aanpassingsjaar kan men ofwel naar het eerste observatiejaar en verder naar het algemeen vormend of technisch onderwijs, ofwel naar het beroepsonder-

wijs, dat vanaf het tweede jaar parallel wordt uitgebouwd. Voor deze laatste groep wordt in een interessante onderwijsvorm geëxperimenteerd door het katholiek onderwijs, nl. in de polyvalente beroepsschool. Deze 4-jarige opleiding heeft geen onmiddellijke beroepsspecialisatie. De leerlingen krijgen een algemene vorming met daarnaast de nodige vorming om zich vlot in de onderscheiden beroepen in te schakelen.

Aan de hand van de informatie ingewonnen gedurende de twee observatiejaren kan een bepaalde studierichting gekozen worden, dat wil zeggen: oriëntering is mogelijk. Dit is het beoogde doel van de tweede graad in het vernieuwd secundair onderwijs. De oriënteringsidee heeft een dubbel gevolg. In de eerste plaats wordt de gemeenschappelijke vorming licht gereduceerd en de beschikbare leertijd voor de opties iets uitgebreid. De waaier van mogelijkheden wordt verruimd. Langs de andere kant kan de oriëntering gericht zijn op verdere studies in de determinatiecyclus (doorstroming) of leiden tot een finaliteit.

In de determinatiegraad wordt de gemeenschappelijke vorming tot het onontbeerlijke beperkt en wordt de grootst mogelijke tijd ingeruimd voor bredere opties. Talrijke opties zullen een dubbel uitzicht hebben doordat ze ofwel gericht zijn op beroepsfinaliteit ofwel het karakter hebben van doorstroming en een voorbereiding zijn tot verdere studie op het niveau van het hoger onderwijs.

L. Lycke, assistente
Katholieke Universiteit, Leuven

Literatuur

- Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur, *Het vernieuwd secundair onderwijs*. Brussel, M.N.O.C., 1971, 62 pp.
- Pedagogisch Bureau van het N.S.K.O., *Het vernieuwd Secundair onderwijs. Observatiegraad*. Brussel, N.S.K.O., 1971, 48 pp.
- VANDENBERGHE, R. (Ed.), *Het vernieuwd secundair onderwijs in België*. Leuven, Acco, 1971, 77 pp.